

รายวิชา สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

รหัสวิชา ส๒๒๑๐๑ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑ พระพุทธศาสนา

เรื่อง โยนิโสมนสิการ

แบบอธิบายปลุกเร้าคุณธรรม

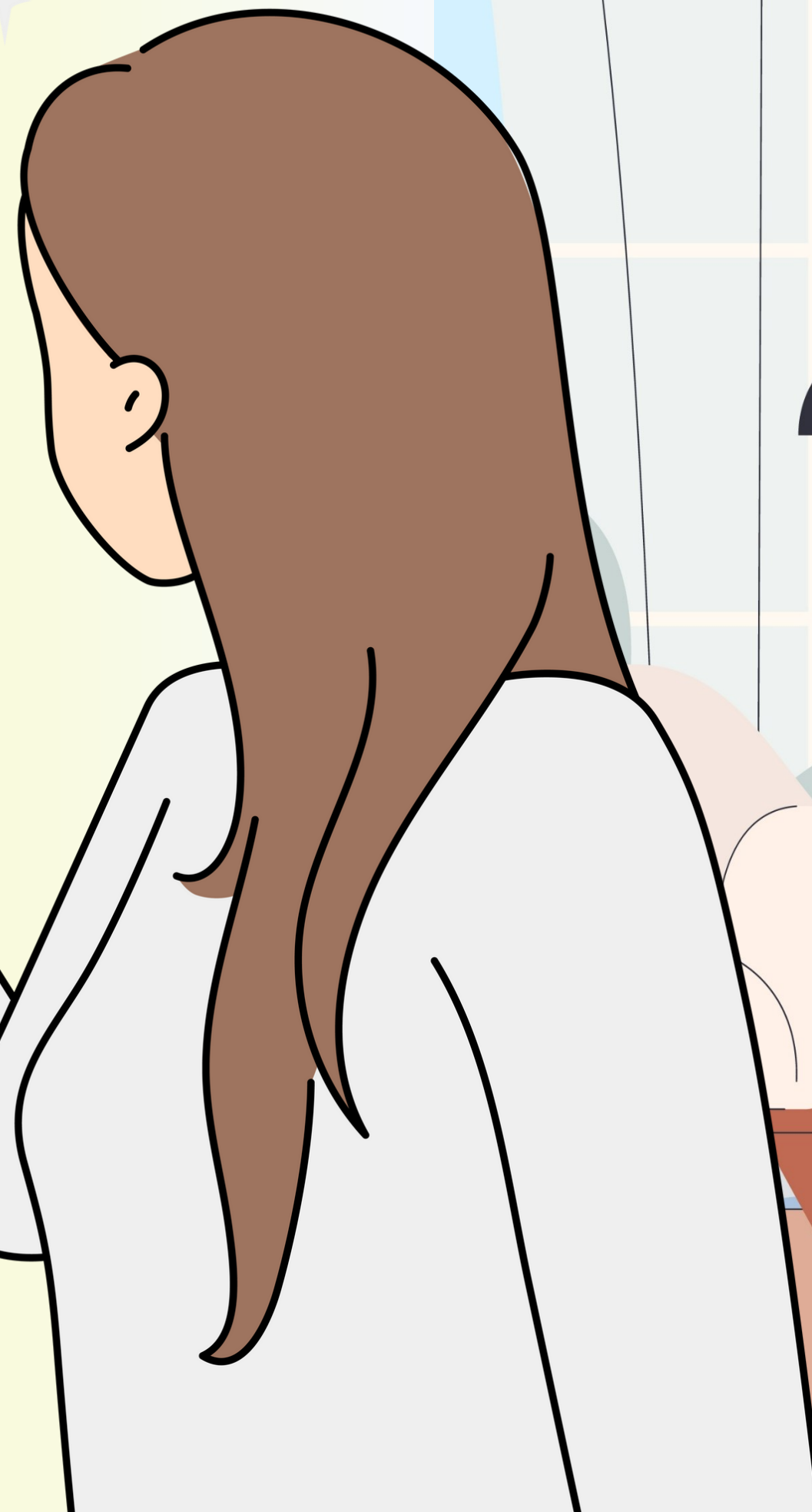
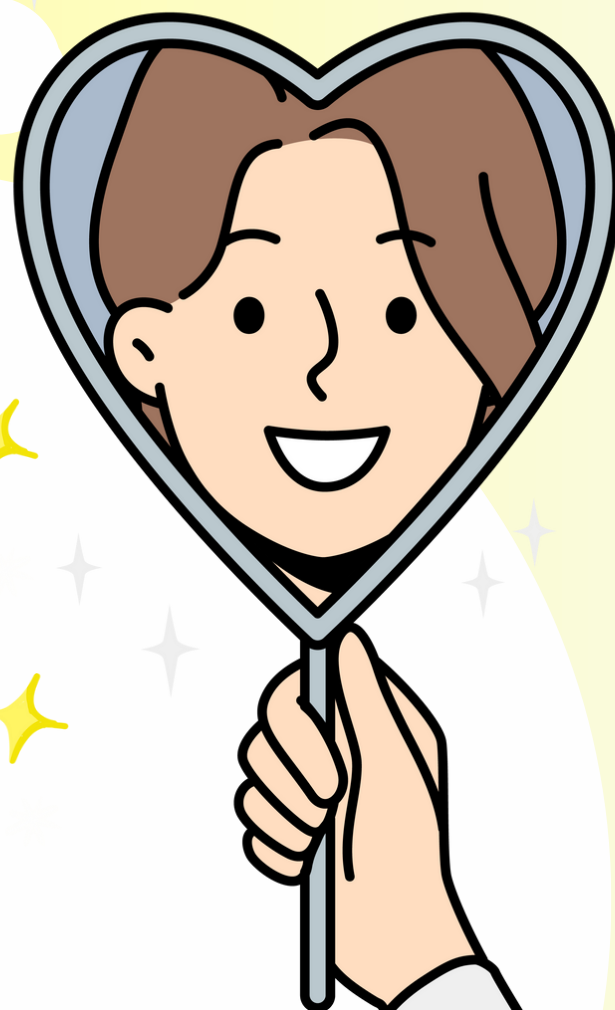
ครูผู้สอน ครูภากร อุปการแก้ว

กิจกรรม

เปิดใจผ่านกระจก

มองตาตัวเองในกระจก

แล้วตอบในใจว่า

...สิ่งดี ๆ ในตัวฉันคืออะไร...

โยนิโสมนสิการ

แบบอุบายปลุกเร้าคุณธรรม

โยนิโสমনสิการ

โยนิโสমনสิการ คือการคิดอย่างมีระบบ
คิดรอบด้าน เพื่อพิจารณาสิ่งต่างๆ
อย่างรอบคอบและถูกต้องตามเหตุผล

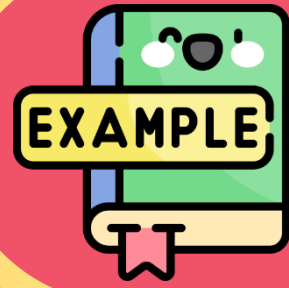

คิดบวกเร้าคุณธรรม

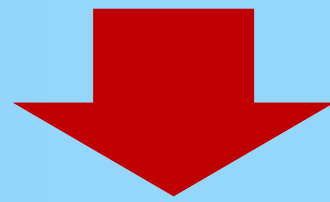
วิธีคิดหรือวิธีพูดกับตัวเอง ที่ช่วยกระตุ้นให้เราทำ
ความดี มีเมตตา ให้อภัย รู้จักละอายต่อการทำชั่ว
โดยไม่ต้องมีใครมาบอก เป็นวิธีพัฒนาจิตใจให้
เข้มแข็งและมีคุณธรรมอย่างยั่งยืน

**POSITIVE
THINK**

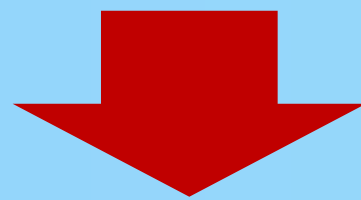

ตัวอย่าง

เห็นแม่ทำงานหนัก

“แม่เลี้ยงเรามาทั้งชีวิต เราควรช่วย”

เกิดความกตัญญู

คำถามชวนคิด

นักเรียนมอง “ความตาย”
ว่าอย่างไร

คำถามชวนคิด

ถ้าเราใช้โยนนิโสมนสิทธิการแบบ
เร้าคุณธรรม ในการมอง
ความตาย จะเป็นอย่างไร

ความตาย

นายเอเมื่อนึกความตายจะเกิดความรู้สึก

เศร้า สลดหดหู่ หวาดกลัว

และดีใจเมื่อคนที่ไม่ชอบตายไป

คิดอกุศล

ความตาย

นายบีเมื่อนึกความตาย รู้สึกตื่นตัว มีสติ
ไม่ประมาท ใช้ชีวิตทำแต่สิ่งดี ๆ
เพราะคิดชีวิตเรามีเวลาจำกัด

คิดกุศล

คำถามชวนคิด

ถ้านักเรียนพิจารณาถึง**ความตาย**
จะปรับเปลี่ยนตัวเองให้ดีขึ้น
อย่างไรบ้าง

กิจกรรม

คู่มือใจ - คิดริ่่าคุณธรรม

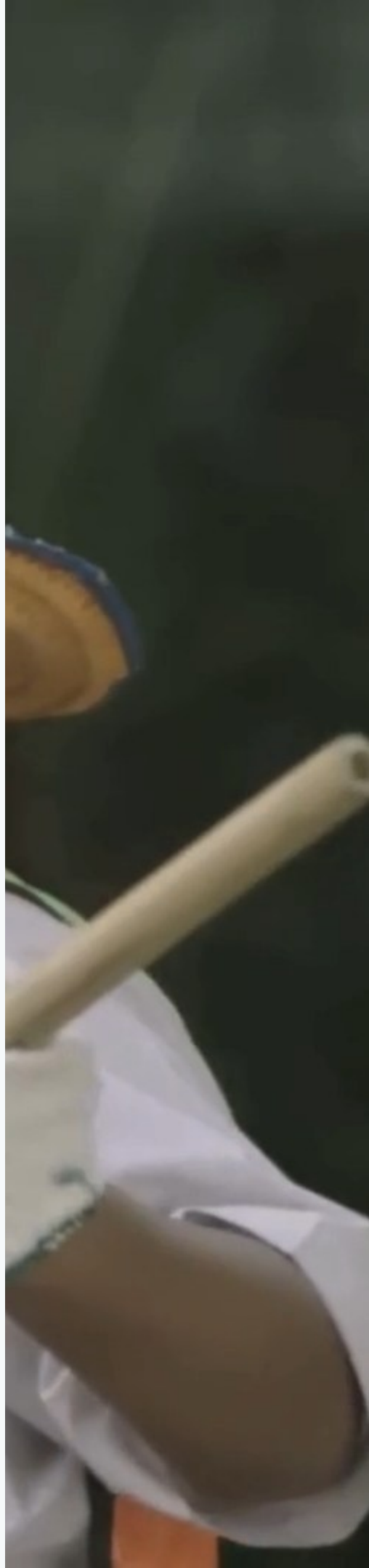

วิดีโอ
วิดิทัศน์

Garbage Man

ลูกชายคนกวาดขยะ

สื่อวีดิทัศน์ใช้เพื่อการศึกษาเท่านั้น

ขอขอบคุณสื่อวีดิทัศน์ : Garbage Man ลูกชายคนกวาดขยะ

เผยแพร่โดย : ไทยประกันชีวิต

วันที่เผยแพร่ : ๖ ม.ค. ๒๐๑๕

ที่มา : <https://www.youtube.com/watch?v=oujqv๙๘ZsZM&t=๓๒s>

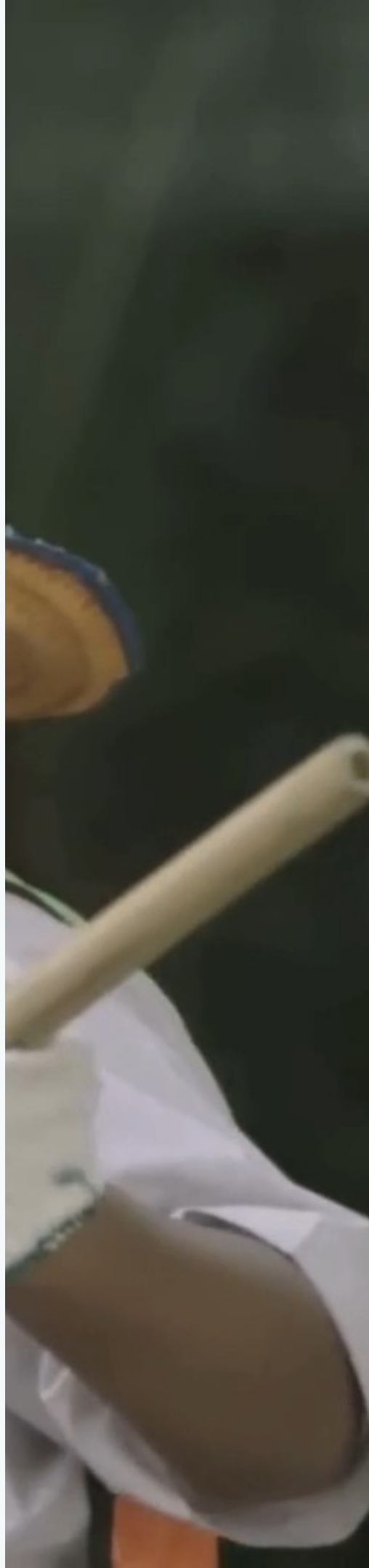

วิดีโอ
วิดิทัศน์

Garbage Man

ลูกชายคนกวาดขยะ

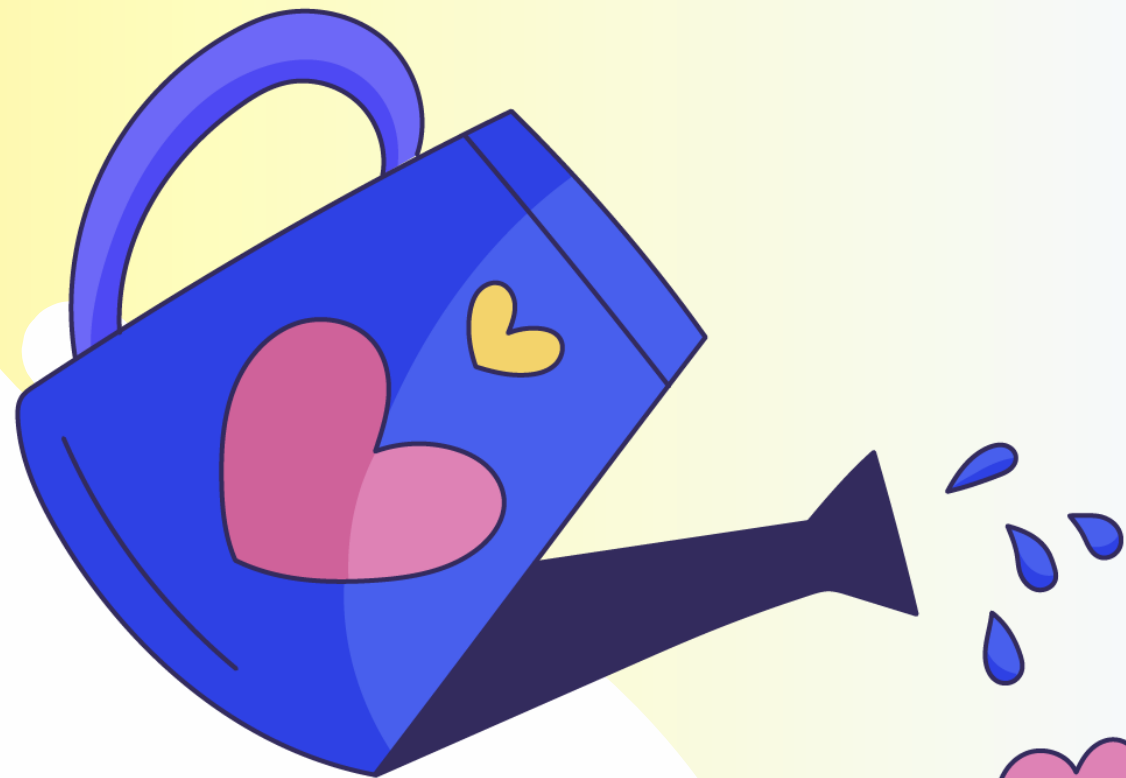
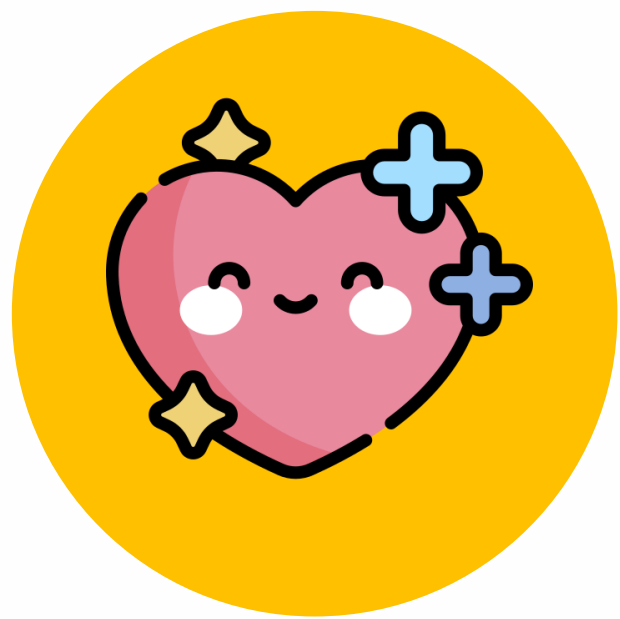

คำถามชวนคิด

ในชีวิตจริง เราจะทำอย่างไร
เพื่อแสดงความรักและความกตัญญู
ต่อพ่อแม่หรือผู้ที่เรารัก

กิจกรรม

ใส่แว่น คิดบวก

เพื่อนเข้าใจเราผิด

วันก่อน เพื่อนสนิทของเอ๋เข้าใจผิดว่า เอ๋เอาเรื่องของเขาไปพูดลับหลัง ทั้งที่จริง ๆ เอ๋ไม่ได้ทำ เพื่อนสนิทของเอ๋มองหน้าเอ๋ไม่ติด และโพสต์ในโซเชียลพาดพิงแบบไม่เอ่ยชื่อทำให้คนอื่นในห้องเริ่มเข้าใจเอ๋ผิดไป

ทะเลาะกับน้อง

หลังเลิกเรียน เจมส์กลับบ้านมาเหนื่อย ๆ แล้วเจอน้องแอบหยิบของใช้ส่วนตัวไปเล่นจนพังเจมส์โกรธมากและตะโกนใส่น้องเสียงดัง จนน้องร้องไห้ พอแม่มาเห็น กลับเข้าใจว่าเจมส์รังแกน้อง เพราะไม่เห็นตอนเหตุการณ์เริ่มต้น

๓

๔

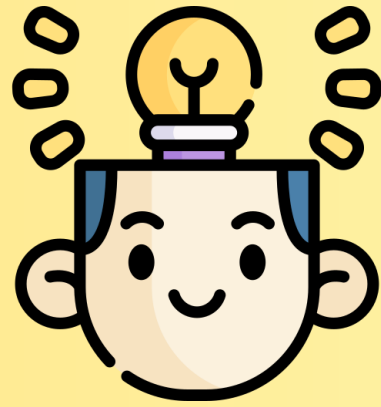

เพื่อนลอกการบ้าน

ปอนด์ตั้งใจทำการบ้านด้วยตัวเองเสมอ แต่เพื่อนบางคนชอบมาขอลอกเป็นประจำ วันหนึ่ง ครูตรวจการบ้าน แล้วชมเพื่อนคนนั้นว่า “ทำดีมาก” โดยไม่รู้ว่าเป็นการบ้านที่ลอกมา ปอนด์รู้สึกทั้งหงุดหงิดและน้อยใจ

๕

๖

วิเคราะห์สถานการณ์

- ๑ ถ้าใส่แว่นคิดบวก จะมองเหตุการณ์นี้อย่างไร
- ๒ คุณธรรมข้อใดที่ควรนำมาใช้ในเหตุการณ์นี้
- ๓ จะลงมือทำอะไรเพื่อให้เรื่องนี้ดีขึ้น

นำเสนอกิจกรรม

ใส่แว่น คิดบวก

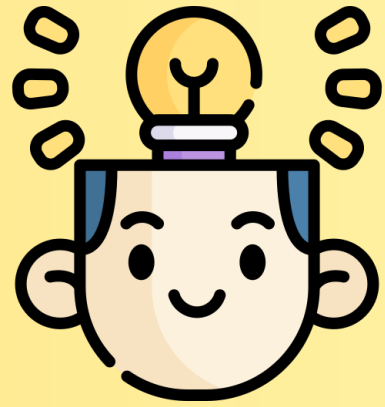

เพื่อนเข้าใจเราผิด

วันก่อน เพื่อนสนิทของเอ๋เข้าใจผิดว่า เอ๋เอาเรื่องของเขาไปพูดลับหลัง ทั้งที่จริง ๆ เอ๋ไม่ได้ทำ เพื่อนสนิทของเอ๋มองหน้าเอ๋ไม่ติด และโพสต์ในโซเชียลพาดพิงแบบไม่เอ่ยชื่อทำให้คนอื่นในห้องเริ่มเข้าใจเอ๋ผิดไป

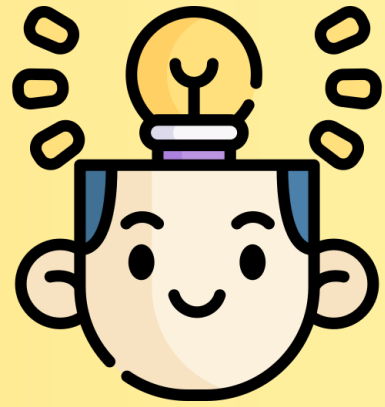

วิเคราะห์สถานการณ์

ถ้าใส่แว่นคิดบวก จะมองเหตุการณ์นี้อย่างไร

เราควรเปิดใจรับฟังและพิจารณาข้อเท็จจริงก่อนตัดสินใคร
ไม่รีบเชื่อข่าวลือหรือสิ่งที่คนอื่นพูดโดยไม่มีหลักฐาน มองหา
ข้อดีของเพื่อน และให้โอกาสเพื่อนอธิบายความจริง

วิเคราะห์สถานการณ์

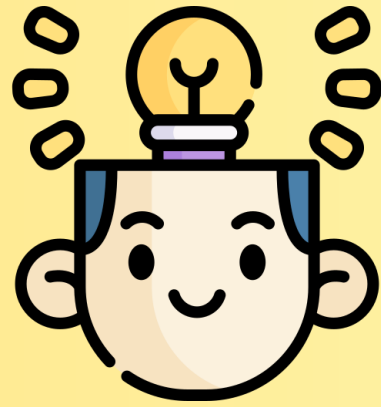
คุณธรรมข้อใดที่ควรนำมาใช้ในเหตุการณ์นี้

ความอดทน : อดทนต่อการถูกเข้าใจผิดและไม่ตอบโต้ด้วยอารมณ์

ความซื่อสัตย์ : กล่าวพูดความจริงและชี้แจงข้อเท็จจริง

อย่างตรงไปตรงมา

การให้อภัย : ให้อภัยเพื่อนที่เข้าใจเราผิดและไม่โกรธเคือง

วิเคราะห์สถานการณ์

จะลงมือทำอะไรเพื่อให้เรื่องนี้ดีขึ้น

- ตรวจสอบข้อมูลก่อนเชื่อหรือแชร์เรื่องราวของผู้อื่น
- ไม่พูดหรือโพสต์สิ่งที่ทำให้คนอื่นเสียหายโดยไม่มีหลักฐาน
- ให้อภัยและให้โอกาสเพื่อนเสมอ
- กล้าออกมาปกป้องเพื่อนเมื่อรู้ว่าเพื่อนถูกเข้าใจผิด

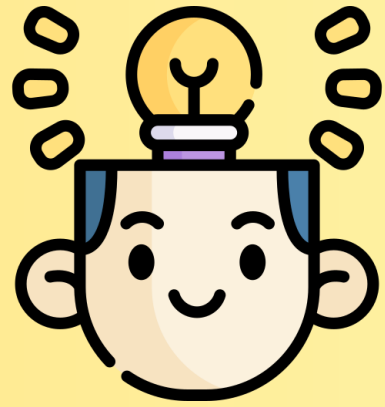

ทะเลาะกับน้อง

หลังเลิกเรียน เจมส์กลับบ้านมาเหนื่อย ๆ แล้วเจอน้องแอบหยิบของใช้ส่วนตัวไปเล่นจนพังเจมส์โกรธมากและตะโกนใส่น้องเสียงดัง จนน้องร้องไห้ พอแม่มาเห็น กลับเข้าใจว่าเจมส์รังแกน้อง เพราะไม่เห็นตอนเหตุการณ์เริ่มต้น

๓

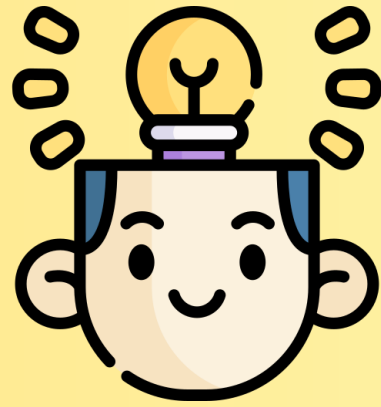
๔

วิเคราะห์สถานการณ์

ถ้าใส่แว่นคิดบวก จะมองเหตุการณ์นี้อย่างไร
มองว่าเจมส์เหนื่อยจากโรงเรียน จึงอาจควบคุมอารมณ์ได้ไม่ดี น้อง
อาจไม่ได้ตั้งใจหยิบของไปเล่น แต่อาจอยากมีส่วนร่วมกับพี่
เหตุการณ์นี้เป็นโอกาสให้ทุกคนในครอบครัวได้เรียนรู้และเข้าใจกัน
มากขึ้น

วิเคราะห์สถานการณ์

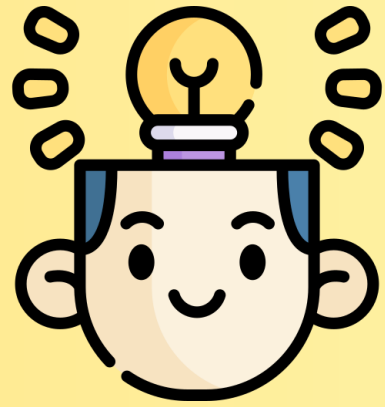

คุณธรรมข้อใดที่ควรนำมาใช้ในเหตุการณ์นี้

ความอดทน : อดทนต่อความรู้สึกเหนื่อยหรือโกรธ ไม่ตอบโต้ด้วยความรุนแรง

การให้อภัย : ให้อภัยน้องและให้อภัยตัวเองที่พลาดแสดงอารมณ์รุนแรง

ความเห็นอกเห็นใจ : เข้าใจความรู้สึกของน้องที่ร้องไห้ และเข้าใจตัวเองที่เหนื่อย

วิเคราะห์สถานการณ์

จะลงมือทำอะไรเพื่อให้เรื่องนี้ดีขึ้น

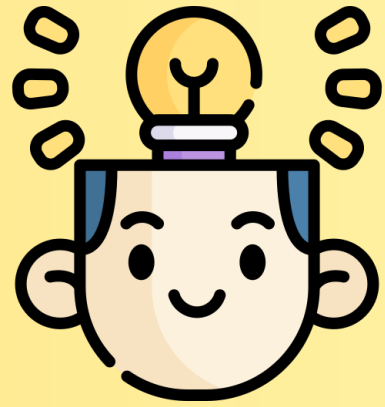
- ขอโทษน้องที่ตะโกนใส่ และอธิบายเหตุผลให้ฟังด้วยน้ำเสียงอ่อนโยน
- พูดคุยกับแม่เพื่อเล่าเหตุการณ์ตามความจริง โดยไม่โทษน้อง
- หาเวลาพักผ่อนหรือทำกิจกรรมที่ช่วยผ่อนคลายอารมณ์หลังเลิกเรียน

เพื่อนลอกการบ้าน

ปอนด์ตั้งใจทำการบ้านด้วยตัวเองเสมอ แต่เพื่อนบางคนชอบมาขอลอกเป็นประจำ วันหนึ่ง ครูตรวจการบ้าน แล้วชมเพื่อนคนนั้นว่า “ทำดีมาก” โดยไม่รู้ว่าเป็นการบ้านที่ลอกมา ปอนด์รู้สึกทั้งหงุดหงิดและน้อยใจ

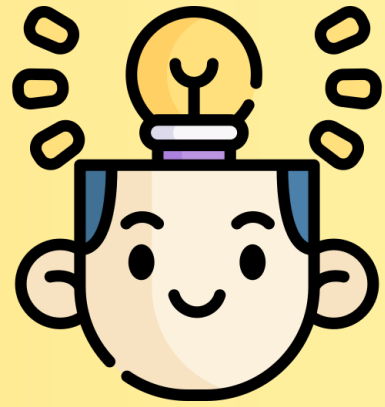

วิเคราะห์สถานการณ์

ถ้าใส่แว่นคิดบวก จะมองเหตุการณ์นี้อย่างไร

มองว่าเพื่อนอาจมีปัญหาหรือไม่เข้าใจการบ้านจริง ๆ จึงต้องขอความช่วยเหลือ เหตุการณ์นี้ทำให้เราได้ฝึกความเข้มแข็งทางใจ และเรียนรู้การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ การที่ครูชมเพื่อน อาจเป็นโอกาสให้เราได้ทบทวนคุณค่าของความซื่อสัตย์และความภาคภูมิใจในตัวเอง

วิเคราะห์สถานการณ์

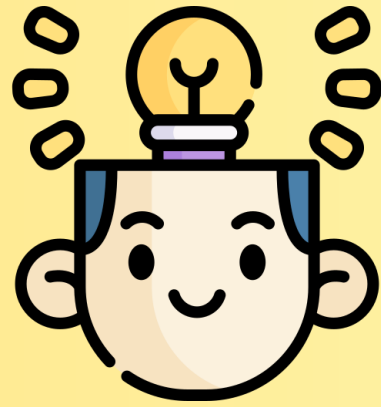
คุณธรรมข้อใดที่ควรนำมาใช้ในเหตุการณ์นี้

ความซื่อสัตย์ : ยึดมั่นในการทำการบ้านด้วยตนเอง ไม่ลอกหรือให้เพื่อนลอก

ความกล้าหาญ : กล้าที่จะบอกความจริงหรือแสดงจุดยืนอย่างสุภาพ

ความเห็นอกเห็นใจ : เข้าใจว่าเพื่อนอาจมีเหตุผลที่ทำแบบนั้น

และพร้อมช่วยเหลือในทางที่ถูกต้อง

วิเคราะห์สถานการณ์

๓

จะลงมือทำอะไรเพื่อให้เรื่องนี้ดีขึ้น

- พูดคุยกับเพื่อนอย่างจริงจัง แนะนำให้เพื่อนลองทำการบ้านด้วยตัวเอง และอาสาอธิบายส่วนที่เพื่อนไม่เข้าใจ
- หากรู้สึกไม่สบายใจ สามารถปรึกษาครูด้วยความสุภาพ เพื่อหาวิธีแก้ไขร่วมกัน
- รักษาความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อน โดยไม่โกรธเคือง แต่ยึดมั่นในความถูกต้อง

ใบงานที่ ๘

เรื่อง คิดแบบอุบาย ปลุกเจ้าคุณธรรม

(สามารถดาวน์โหลดได้ที่ www.dltv.ac.th)

ใบงานที่ ๘ เรื่อง คิดแบบอุบายปลุกเจ้าคุณธรรม
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑ เรื่อง พระพุทธศาสนา
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๑๑ เรื่อง โยนิโสมนสิการแบบอุบายปลุกเจ้าคุณธรรม
รายวิชา สังคมศึกษา ๓ รหัสวิชา ส๒๒๑๐๑ ภาคเรียนที่ ๑ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านบทกลอนและตอบคำถามต่อไปนี้

“เรามีส่วนเลวบ้างช่างหัวเขา	จงเลือกเอาส่วนที่ดีเรามีอยู่เป็น
ประโยชน์โลกบ้างยังน่าดู	ส่วนที่ชั่วอย่าไปรู้ของเขาเลย
จะหากันมีดีโดยส่วนตัว	อย่ามัวเที่ยวค้าหาสหายเอ๋ย
เหมือนเที่ยวหาหนวดเต่าตายเปล่าเอ๋ย	ฝึกให้เคยมองแต่ดีมีคุณจริง”

- นักเรียนคิดว่าในโลกนี้มีแต่คนดีไม่มีคนที่ไม่ดีเลย มีหรือไม่ อย่างไร
.....
.....
- นักเรียนคิดว่าตัวนักเรียนเองมีนิสัยที่ไม่ดีหรือไม่ ยกตัวอย่าง
.....
.....
- การอยู่ร่วมกับคนอื่น เมื่อพบคนที่ทำอะไรไม่ถูกใจเราเราควรคิดอย่างไร และปฏิบัติอย่างไร
.....
.....
- ถ้าคิดดีต่อกัน ปฏิบัติดีต่อกัน จะเกิดผลดีอย่างไรในสังคม
.....
.....

เขามีส่วน เลวบ้าง ช่างหัวเขา
จงเลือกเอา ส่วนที่ดี เขามีอยู่
เป็นประโยชน์ โลกบ้าง ยังน่าดู
ส่วนที่ชั่ว อย่าไปรู้ ของเขาเลย

จะหาคน มีดี โดยส่วนเดียว
อย่ามัวเที่ยว ค้นหา สหายเอ๋ย
เหมือนเที่ยวหา หवादเต่า ตายเปล่าเลย
ฝึกให้เคย มองแต่ดี มีคุณจริงๆ

ท่านพุทธทาสภิกขุ

 ภูมิพุกษา
POOMPUKSA

DINHIN

กิจกรรม

มองหาความคิด

มองหาความดี

ให้แต่ละคนเล่าเรื่องหรือประสบการณ์ที่ตนเองเคย

พบเห็น “ข้อดี” หรือ “ความดี”

ในตัวผู้อื่น แม้คนนั้นจะมีข้อเสียบ้าง

คำถามชวนคิด

เมื่อเราเลือกมองด้านดีของคนอื่น
จะเกิดผลดีอย่างไรกับตัวเอง

สรุปบทเรียน

โยนิโสมนสิการแบบอุบายปลุกเร้าคุณธรรม เป็นการส่งเสริมให้เกิดการคิด
อย่างเป็นระบบ มีเหตุผล และถูกต้องตามหลักธรรม โดยเป็นการพิจารณา
อย่างละเอียดรอบคอบ เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ถูกต้องและเป็นกุศล ช่วยให้
ผู้เรียนรู้จักแยกแยะสิ่งที่ควรและไม่ควร สิ่งที่ดีและไม่ดี จนนำไปสู่การพัฒนา
คุณธรรมทั้งในระดับจิตใจและการปฏิบัติให้สอดคล้องกับหลักคำสอนของ
พระพุทธเจ้า

บทเรียนครั้งต่อไป

เรื่อง โยนิโสมนสิการ แบบอรรถธรรมสัมพันธ์

สิ่งที่ต้องเตรียม

๑. ใบความรู้ เรื่อง คิดแบบอรรถธรรมสัมพันธ์
๒. ใบงานที่ ๙ เรื่อง คิดแบบอรรถธรรมสัมพันธ์

(สามารถดาวน์โหลดได้ที่

www.dltv.ac.th)

